

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

РОГОЗІНА АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

Допускається до захисту:
завідувач кафедри політології
та державного управління
д.політ.н., професор
_____ Чальцева О.М.
« ____ » _____ 20__ р.

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНОЮ ДИПЛОМАТІЄЮ В УМОВАХ
ВІЙНИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Кваліфікаційна робота

Науковий керівник:
Чальцева О.М., професор кафедри
політології та державного управління,
д.політ.н., професор
Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)
Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2025

АНОТАЦІЯ

Рогозіна А.В. Державне управління культурною дипломатією в умовах війни в Україні.

Кваліфікаційна робота на здобуття наукового ступеня «Магістр» за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування. Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2025.

У роботі здійснено комплексне дослідження державного управління культурною дипломатією України в умовах війни. Авторкою було проаналізовано ключові механізми її застосування в процесі формування зовнішньої політики, як інструменту «м'якої сили». Було уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження та проаналізовано нормативно-правові засади реалізації політики культурної дипломатії в Україні. Визначено основні суб'єкти державного управління в секторі культури та окреслено сучасні тенденції реалізації політики культурної дипломатії під час повномасштабного вторгнення.

Окрема увага була приділена дослідженню викликів та загроз для державного управління культурною дипломатією України під час війни. Зокрема було обґрунтовано, що підвищення рівня результативності заходів культурної дипломатії можливе за умови наявності стабільного фінансування відповідних інституцій, а також налагодження ефективної міжвідомчої взаємодії у ході реалізації політики в сфері культури на міжнародному рівні.

Ключові слова: державне управління, культурна дипломатія, «м'яка сила», війна, імідж України, репутація, зовнішня політика.

Бібліографія: 56 найм.

ABSTRACT

Rohozina Anastasiia. "State Governments of Cultural Diplomacy in the Context of War in Ukraine"

Qualification work for the degree of Master's Degree in speciality 0413 Management and administration. Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2025.

This research presents a comprehensive study of state governance of cultural diplomacy in Ukraine under wartime conditions. The author analyzes the key mechanisms of cultural diplomacy as an instrument of “soft power” in shaping the state’s foreign policy. The conceptual and categorical apparatus of the study has been clarified, and the regulatory and legal framework for implementing cultural diplomacy in Ukraine has been examined. The main public actors responsible for cultural diplomacy within the cultural sector have been identified, and current trends in the implementation of cultural diplomacy policy during the full-scale invasion have been outlined.

Special attention is paid to identifying challenges and threats to state governance of cultural diplomacy in wartime. The research substantiates that improving the effectiveness of cultural diplomacy requires stable funding for relevant institutions and the establishment of effective interagency cooperation in implementing cultural policy at the international level.

Key words: public governance, cultural dimoplacy, "soft power", war, image of Ukraine, reputation, foreign policy.

Bibliography: 56 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	13
1.1 Поняттєво-категоріальний апарат досліджуваної проблеми.....	13
1.2 Методологія дослідження державного управління в сфері культурної дипломатії України	21
РОЗДІЛ 2 СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНОЮ ДИПЛОМАТІЄЮ	29
2.1 Основні суб'єкти державного управління у сфері культурної дипломатії.....	29
2.2 Світовий досвід культурної дипломатії та його значення для України	33
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ	39
3.1 Цілі та принципи культурної дипломатії України в умовах війни.....	39
3.2 Державне управління культурною дипломатією	44
3.3 Виклики та загрози для державного управління культурною дипломатією України.....	49
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	57

ВСТУП

Актуальність теми. Культурна дипломатія є важливим методом досягнення зовнішніх та внутрішніх політичних державних цілей в інформаційному просторі. Держави, які використовують ресурсний потенціал культурної дипломатії, демонструють значні результати, в процесі становлення комунікації з іноземними суспільствами, з метою реалізації власних політичних, економічних, технологічних, наукових, культурних та стратегічних інтересів. В умовах глобальних викликів та фактичного стирання кордонів, культурна дипломатія набуває ключового значення, оскільки передбачає не лише використання ресурсного потенціалу державних інституцій, але й інших альтернативних суб'єктів публічного управління – громадські та благодійні організації; спілки митців; приватні бізнес-структури; діаспорні організації та ін., у процесі донесення достовірної, правдивої та об'єктивної інформації міжнародній громадськості.

У період збройної агресії Російської Федерації (РФ) проти України, окупації українських територій культурна дипломатія набула виняткового значення, як структурна складова державної політики за принципом «м'якої сили» та ефективного інструменту публічної дипломатії. В сучасних умовах, вона зміщує свій вектор з комунікаційної на стратегічну діяльність, формуючи позитивний імідж України на політичній арені, консолідуючи закордонну підтримку партнерів, тим самим протидіє дезінформації з боку агресора. У даному контексті особливої уваги потребує ефективне державне управління культурною дипломатією, зокрема діяльністю уповноважених органів, а саме: Міністерства культури та інформаційної політики України, Українського інституту, Міністерства закордонних справ України та ін. З огляду на загрози з боку РФ, зокрема спроби привласнення української ідентичності або її видозміненої інтерпретації з елементами пропаганди, державні інституції змушені ефективно та оперативно реагувати на зовнішні інформаційні виклики, в тому числі засобами культурної дипломатії. При

цьому важливо не лише захищати власну культурну спадщину, але й демонструвати її унікальність через підтримку історичного, мистецького, мовного та духовного надбання.

Вперше, особлива увага до культурної дипломатії України була актуалізована після інформаційної та воєнної інтервенції в 2014 році з боку РФ. Вдруге питання культурної дипломатії, актуалізувалась в лютому 2022 року, в наслідок розгортання повномасштабної російсько-української війни. Основними стратегічними цілями залишаються: формування антиросійського економічного та політичного тиску на країну-агресора, а також у наданні безперервної, усесторонньої підтримки українській стороні. Проте, варто зазначити, що розвиток культурної дипломатії слід розглядати в дворівневому контексті – зовнішній (становлення міждержавних зв'язків, формування туристичної привабливості, покращення інвестиційного клімату і тд.) та внутрішній (убезпечення громадян від зовнішніх інформаційних впливів, протидія дезінформації агресора).

Актуальність теми зумовлена потребою в детальному аналізі ролі державних інституцій в процесі реалізації політики культурної дипломатії України в умовах війни, а також формуванні ефективної стратегії, спрямованої на промоцію та захист національної ідентичності як чинника міжнародної солідарності. В умовах глобальних викликів сучасності, коли українська культура стає ключовим об'єктом цілеспрямованої дезінформації, органи держави повинні забезпечувати покрокову, скоординовану та ресурсно підкріплену політику просування національного бренду України в сфері культури. Саме синергетичний підхід в процесі інституціоналізації культурної дипломатії дозволить гарантувати її сталість та системну відповідність стратегічним цілям держави.

Стан теоретичної розробки теми. Суттєве теоретичне підґрунтя для розвитку концепції культурної дипломатії як «м'якої сили» у своїх наукових роботах заклали такі зарубіжні дослідники як К. Паул [52], Т. Райт [56], Дж. Берідж [39], Е. Севін [53], Л. Хаснат [43], С. Фернандес [44] та ін. Варто також зазначити

дослідження вітчизняних науковців, зокрема А. Баровської [2], С. Гуцала [7], І. Дудко [10], Т. Сивак [26], А. Тертичної [30], Т. Черненко [35] та ін. У своїх роботах вони розглядали дипломатію широковекторно, роблячи акценти на розвитку стратегічних комунікацій та різновидах публічної дипломатії, зокрема на культурній, освітній, економічній і тд. Серед праць у яких порушують питання інституціоналізації культурної дипломатії, слід зазначити роботи української дослідниці М. Процюк, яка описала процес формування нових інституцій на базі Міністерства закордонних справ України та Міністерства культури та стратегічних комунікацій України [23]. О. Філатова, яка досліджує важливість ефективної діяльності державних та громадських організацій в процесі популяризації культури України [55]. Визначення понятійно-категоріального апарату, загальних засади культурної дипломатії, співвідношення категорій «м'якої сили», «культурної дипломатії» та «публічної дипломатії», визначення основних моделей культурної дипломатії в своїх роботах розкривали такі зарубіжні дослідники, як: К. Фоше [43], М. Арончик [37], П. Гофф [45] та ін.

Специфіка сучасної культурної дипломатії України в умовах глобальних викликів та загроз полягає у тому, що окрім дотримання своїх ключових функцій: формування зовнішнього іміджу держави, становлення та розвиток міждержавних відносин, поширення культурно-мистецької діяльності за межами країни, сприяння сталому економічному розвитку, вона виконує також адаптивну функцію, головна ідея якої полягає в захисті національних інтересів, шляхом забезпечення підтримки України країнами-лідерами під час російсько-української війни. У даному контексті окремо увагу варто приділити працям науковців, які присвячені теоретичним аспектам досліджуваної проблеми, серед яких:

- Українські дослідники Н. Мусієнко та Г. Шамборський у програмному документі «Завдання і можливості культурної дипломатії у розвитку сучасної держави та інститутів громадянського суспільства в Україні», окреслюють роль

культурної дипломатії в процесі формування сучасних інституцій України, визначають її стратегічні цілі та основний інструментарій [18];

- У своїй науковій статті «Культурна дипломатія – складова державної політики в сфері національної безпеки країни» Н. Кащенко, приділив окрему увагу значенню та ролі культурної дипломатії в забезпеченні національної безпеки. Автор акцентує увагу, саме на латентних ресурсних можливостях культурної дипломатії в процесі захисту державних інтересів та забезпеченні економічної стабільності [14];

- Вітчизняний науковець Д. Дубов у своїй роботі «Політика культурної дипломатії як механізм реалізації стратегічних комунікацій», звертає увагу на те, що стратегічні комунікації в сучасних умовах є перспективним напрямом консолідації комунікативних можливостей держави, з метою протидії дезінформації та відстоювання національних інтересів [9].

Проте, не зважаючи на значний науковий інтерес до культурної дипломатії у вітчизняній та світовій науці, даний феномен досі не набув достатнього рівня обґрунтування у галузі публічного управління та адміністрування, зокрема з питань функціонального та інституційного забезпечення, а також дослідження його як структурного елемента стратегічних комунікацій держави в умовах війни. Дані аспекти актуалізують необхідність більш детального дослідження культурної дипломатії та можливостей її використання органами державного управління.

Мета та завдання кваліфікаційної роботи – виявити особливості функціонування та розвитку культурної дипломатії в умовах війни в Україні, визначити роль і завдання державного управління у підтримці та просуванні культурного іміджу України на міжнародному рівні.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань:

1. уточнити категоріальний апарат досліджуваної проблеми;
2. дослідити нормативно-правові аспекти функціонування державних інституцій у сфері культури України;

3. визначити основні суб'єкти державного управління у сфері культурної дипломатії;

4. виявити ключові виклики та загрози для державного управління культурною дипломатією України.

5. окреслити основні тенденції реалізації політики культурної дипломатії України в умовах війни.

Об'єктом наукового дослідження є процес формування системи державного управління культурною дипломатією в Україні під час війни.

Предметом дослідження – механізми та інструменти державного управління культурною дипломатією України в умовах війни.

Методи дослідження. Для того, щоб дослідити специфіку державного управління культурною дипломатією України необхідно було використати такі загальнонаукові та спеціальні методи:

- *системний метод*, який допоміг розкрити основні закономірності, принципи та тенденції впровадження культурної дипломатії України в процесі закріплення державного іміджу на міжнародній арені під час війни;

- *структурний метод*, дав змогу виявити ключові інструменти культурної дипломатії для просування зовнішнього іміджу України;

- *аналітичний метод*, був використаний для систематизації наукових розробок та досліджень в процесі впровадження та підвищенні ефективності реалізації політики культурної дипломатії в Україні;

- *компаративний метод*, допоміг визначити ефективність впровадженої політики культурної дипломатії шляхом зіставлення українського досвіду із практиками інших держав;

- *метод кейс стаді*, був використаний в процесі дослідження конкретних прикладів реалізації культурно-дипломатичних проєктів під час війни;

- *кореляційний метод* став корисним для визначення відповідності між цілями стратегії культурної дипломатії України, запропонованої Українським інститутом, з процесом їх реалізації у воєнний час;

- *дедуктивний метод*, був застосований, з метою виявлення логічних зв'язків між загальними закономірностями розвитку зовнішньої політики та специфічними проявами культурної дипломатії під час війни;

- *метод моделювання*, допоміг у створенні умовної моделі функціонування культурної дипломатії як інструменту державного управління у сфері зовнішньої політики України, дав змогу спрогнозувати потенційні вектори розвитку культурної дипломатії в повоєнний період.

Наукова гіпотеза дослідження. За умови ефективної міжвідомчої координації та належного фінансування інституцій, що реалізують управління культурною дипломатією, слід очікувати зміцнення міжнародного іміджу України та посилення її впливу на зовнішні аудиторії.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: Кваліфікаційна (магістерська) робота виконана в рамках тематичного плану НДР Донецького національного університету імені Василя Стуса ініціативного фундаментального дослідження кафедри політології та державного управління: «Публічна політика і державне управління в умовах війни та повоєнного відновлення України» (реєстраційний номер 0123U101423).

Наукова новизна дослідження. Наукова новизна даного магістерського дослідження полягає у спробі комплексно розглянути процес адаптації державного управління в умовах війни та формування нової стратегії культурної дипломатії України. В роботі робиться акцент на тому, що культурна дипломатія виступає не лише елементом для формування зовнішньої політики держави, але й інструментом для підтримки внутрішньої єдності суспільства та зміцнення міжнародного авторитету. Новизна також проявляється в аналізі культурної дипломатії саме як

складової державного управління, що дозволяє по-новому осмислити її роль у системі стратегічних комунікацій країни в умовах дії воєнного стану.

Науково-практична значущість дослідження. Науково-практична значущість дослідження визначається можливістю використання його результатів у діяльності державних інституцій, які безпосередньо займаються питаннями формування стратегій культурної дипломатії та зовнішньою політикою. Зокрема, *Міністерство закордонних справ України* може імплементувати висновки даної наукової роботи для удосконалення вже наявних стратегії культурної дипломатії України в умовах війни, акцентувавши увагу на формуванні позитивного зовнішнього іміджу держави за кордоном. *Міністерство культури та інформаційної політики* може застосувати напрацювання для розробки альтернативних програм культурного обміну, основним завданням яких буде не лише збереження національної ідентичності, але її популяризація за межами державних кордонів. *Український інститут*, як ключова державна установа з просування української культури, може застосувати результати дослідження для створення інноваційних комунікаційних кампаній. *Представництва України за кордоном* можуть використовувати рекомендації для організації культурних та мистецьких заходів, які транслюватимуть унікальність української культурної спадщини, сепарувавши її від наративів ворога про «братські народи» в світовому інформаційному просторі та підкреслять роль України як активного та рівноправного учасника міжнародних процесів.

У перспективі результати даної наукової роботи можуть бути інтегровані в державні стратегії розвитку міжнародного партнерства, зокрема у сферах культури, гуманітарної співпраці та ін. Це сприятиме налагодженню більш тісних контактів між Україною та її міжнародними партнерами. У такий спосіб науково-практична значущість роботи полягає не лише у виробленні нових підходів, а й у створенні дієвих механізмів для ефективної реалізації політики культурної дипломатії України.

Апробація результатів дослідження. Окремі положення магістерського дослідження знайшли відображення у наступних наукових публікаціях:

1. Рогозіна А.В. Культурна дипломатія як інструмент національної безпеки України під час війни. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Публічна політика в умовах війни та міжнародних викликів», ДонНУ імені Василя Стуса, м. Вінниця, 2025. С. 54–57 [24].

2. Чальцева О. М., Рогозіна А. В. Культурна дипломатія як інструмент політичного впливу на міжнародну спільноту. Матеріали International Scientific Event "Synergy of the Eastern Partnership Countries and the European Perspective: From Crisis to Opportunity", м. Львів, 2025. С. 64–70 [36].

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 62 сторінки, із них 56 – основного тексту. Список використаних джерел налічує 56 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

1.1 Поняттєво-категоріальний апарат досліджуваної проблеми

Сучасні демократичні цінності формують провідні стратегії у вирішенні ключових питань по формуванню концептуальних політичних стратегій на основі європейських та міжнародних норм права, з метою затвердження позитивного іміджу держави на політичній арені світу. Вони відіграють ключову роль в процесі досягнення політичних цілей та захисту національних інтересів. Сприяють гармонізації суспільної довіри, шляхом реалізації зовнішньої політики.

Категоріальний апарат культурної дипломатії є складним та визначає теоретико-понятійні засади для аналізу даного явища, тим самим формує межі дослідження та забезпечує методологічну основу для практичної реалізації політики в сфері культури. В умовах війни, уточнення ключових понять культурної дипломатії України набуває особливого значення, адже актуалізується необхідність інтегрування культурної дипломатії до системи альтернативних інструментів у процесі формування зовнішньої політики та національної безпеки. Питання становлення культурної дипломатії як повноцінного сформованого феномену під час реалізації та формування майбутніх векторів розвитку зовнішньої політики України в системі публічного управління, в науковій літературі традиційно розглядають в класичній системі категорій публічної дипломатії. Окремо слід відзначити дослідників, які внесли вагомий внесок у дослідження проблем культурної дипломатії в процесі формування зовнішньої політики держави: О. Розумна [25], В. Костров [15], В. Ціватий [34], Т. Пересунько [20] та інші. Дослідженням питань інституціоналізації культурної дипломатії М. Процюк [23]. Отже, культурну дипломатію можна досліджувати в якості структурної складової публічної дипломатії. Даний термін виник у політичній науці, як спроба

дистанціюватись від «негативного» трактування феномену пропаганди та узагальнити напрями розвитку дипломатії. Вперше, трактування «публічної дипломатії» здійснив Е. Гулліон у 1965 році. В одній зі своїх робіт автор зазначає, що «публічна дипломатія має справу із впливом суспільних соціальних установок на формування та здійснення зовнішньої політики. Це охоплює виміри міжнародних відносин поза традиційною дипломатією, включаючи формування урядами громадської думки в інших країнах; взаємодію приватних груп та інтересів в одній країні з такими в інших та міжнаціональний потік інформації та ідей» [46]. Проте, на офіційному рівні визначення терміну «публічна дипломатія» було зроблено Державним департаментом США у «*Public Diplomacy. How to Think About and Improve It*», в 2004 році де було зазначено, що «публічна дипломатія – це державні програми, що фінансуються урядом для інформування чи впливу на громадську думку за межами країни» [55, с. 3]. Аналізуючи вище зазначене, можна дійти висновку, що публічна дипломатія – це система політичних та неполітичних заходів, за допомогою яких держава комунікує з громадськістю інших держав та чинить безпосередній вплив на формування суспільної думки населення інших країн для просування своїх національних інтересів і реалізації зовнішньополітичних цілей. Інструментарій публічної дипломатії дає змогу розширити охоплення аудиторії, встановлювати нові партнерства та міждержавні зв'язки, будувати нові партнерства, зокрема залучати представників сфер, що перебувають за межами сфери впливу офіційних органів влади (неурядових організацій, бізнесу, аналітичних центрів, освітніх установ, молоді, лідерів суспільної думки та окремих громадян) [27, с. 9].

Отже, можемо дійти висновку, що «публічна дипломатія», як політичний феномен спрямована чинити вплив на громадську свідомість інших держав з метою не просто узагальнення, а уточнення, деталізації та роз'яснення поведінкової лінії державної політики, яка реалізує різні заходи (*дипломатичні, культурні, історичні, економічні тощо*) в рамках публічної дипломатії та забезпечує фінансовим

ресурсом окремі кампанії та інформаційно-комунікаційні програми. Варто зазначити, що публічна дипломатія активно застосовується для створення опосередкованого впливу на уряди інших держав через тиск з боку їх громадян, шляхом впливу на переконання та погляди громадян іншої країни. Яскравий приклад даного впливу продемонструвала інформаційна кампанія Президента Володимира Зеленського з його командою, коли вони на початку повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року, почали активно використовувати цифрові платформи та соціальні мережі для звернення до світової громадськості. *Такий підхід дозволив досягти одразу декількох важливих результатів:*

- Формування сталої симпатії та солідарності серед населення інших країн;
- Створення громадського тиску на локальні уряди, з метою ухвалення рішень на користь підтримки України та українського населення *(політичні та економічні санкції проти країни агресора, політична підтримка, поставки зброї і тд.)*.

Культурна дипломатія є нетиповим структурним елементом міждержавної взаємодії, яка допомагає врегульовувати конфліктні питання та відстоювати національні інтереси без застосування політичної, економічної та військової сили. Отже, реалізація заходів культурної дипломатії в зовнішній державній політиці є прикладом застосування принципу «м'якої сили» (англ. *soft power*). Варто зауважити, що принцип «м'якої сили» займає одне з ключових місць у наукових дослідженнях сучасності в контексті дипломатії та міжнародних відносин. Вперше, це поняття було використано американським науковцем і політологом Джозефом Наєм в кінці 1980-х років, тоді ж була сформована і концепція. В науковому полі даний термін з'являється в одній з статей автора в 1990 році, після чого був детально розкритий у його фундаментальній роботі «Bound to Lead: The Changing Nature of American Power», датована тим же роком [23]. Наступний етап розвитку концепції «м'якої сили» був засвідчений у книзі «Soft Power: The Means to Success in World

Politics», де автор описав ключові інструменти та механізми реалізації принципу в системі міжнародних відносин [46].

Дж. Най також звертає увагу на антонімічне поняття – «жорсткої сили» (англ. *hard power*). Він ґрунтується на принципі сили, а саме: примусі, військовому тиску, чи економічному впливі. «М'яка сила», в свою чергу спирається на цінності і політичні ідеї та культурну привабливість, які здатні формувати позитивний імідж держави та сприяти реалізації її зовнішньополітичних цілей без прямого примусу. За класичним визначенням Дж. Ная, «м'яка сила» - це здатність досягати бажаних результатів у міжнародній політиці через привабливість, а не через примус або винагороди [49].

У площині культурної дипломатії «м'яка сила» є альтернативним ресурсом, який дозволяє державі через культурні заходи, мистецькі практики, гуманітарні ініціативи та освіту чинити безпосередній вплив на громадську думку за кордоном. Культурна дипломатія є сучасним інструментом для формування сприятливого зовнішнього іміджу держави на політичній арені. Такий підхід до політики набуває особливої актуальності в умовах невизначеності, військової агресії та глобалізованого світу, де пряма сила часто поступається місцем «м'яким» формам впливу. Під час війни Україна, не лише намагається зберегти свої кордони та захистити національні інтереси, але й прагне затвердити свою суб'єктність у міжнародному політичному просторі. Поширення української мови, традицій, культури, мистецтва та цінностей демократії підвищує рівень позитивного сприйняття державного іміджу та сприяє встановленню нових міждержавних зв'язків. Так, концепція «м'якої сили» імплементована в стратегію культурної дипломатії допомагає в процесі формування та встановлення нового типу міждержавної взаємодії через привабливість національно-культурних характеристик.

Як було зазначено вище, культурна дипломатія впливає на формування державного іміджу в політичному та інформаційному полі. У науковому дискурсі

категорія «державний імідж» трактується як комплексне уявлення про державу, яке формується у свідомості міжнародної спільноти на основі поєднання реальних характеристик, символічних образів і ціннісних орієнтацій. Вперше, термін «імідж» був використаний та описаний західним дослідником К. Боулдінгом у роботі «The Image», публікація датується 1956 роком. Науковець розглядав дане поняття крізь призму суспільних відносин, тому, з точки зору К. Боулдінга, імідж – це певний поведінковий стереотип, заснований не на справжніх фактах, а на престижі, думках, ілюзіях, які люди створюють про самих себе, на міфологічному уявленні про минуле, на уявному розумінні майбутнього, що здатне впливати як на вчинки окремих особистостей чи груп, так і на поведінку цілих націй [40]. У сучасній вітчизняній літературі досліджується переважно в зовнішньополітичному аспекті, зокрема українська дослідниця Т. Нагорняк, у своїй роботі «Публічний імідж України в умовах невизначеності» зазначає, що державний імідж – це сукупність раціональних та ірраціональних уявлень, що не дають глибокого розуміння про країну, апелюючи до образів, стереотипів, метафор чи символів, які представляють лише якусь її частину або напрям функціонування [19, с. 78]. В умовах війни державний імідж набуває виняткового значення та стає ідентифікатором міжнародної солідарності, політичної підтримки та мобілізації ресурсів, що а свою чергу потребує вдосконалення базового інструментарію та адаптації до зовнішніх та внутрішніх загроз у процесі його конструювання. Варто зазначити, що під час війни зростає кількість інформаційних загроз, які передбачають цілеспрямоване поширення дезінформації та насадження наративів ворога, з метою впливу на масову свідомість населення. Важливим аспектом залишається дотримання балансу між дотриманням демократичних норм та демонстрацією в процесі захисту національних інтересів. Усі ці фактори впливають на складність формування довгострокових стратегічних планів з питань удосконалення та адаптування іміджу держави в умовах невизначеності та політичної турбулентності.

Враховуючи широкий спектр викликів та загроз, з якими стикається українська влада в період дії воєнного стану, зокрема в питаннях конструювання державного іміджу, слід зауважити, що ресурсний потенціал культурної дипломатії є доволі ефективним та результативним. Культурна дипломатія може репрезентувати країну не лише через політичні рішення та засоби «жорсткої сили», а й через культурний код нації (*мову, історію, літературу, мистецькі надбання та ін.*). Такий підхід дозволяє не лише оборонятись, захищаючи свої територіальні кордони, але й інтегруватись в глобальний культурний простір. Завдяки культурним ініціативам на різних рівнях, формується сприятливий образ України, як країни європейських цінностей та свобод.

Досліджуючи державний імідж доцільно говорити про два його види: зовнішній та внутрішній. Внутрішній державний імідж включає в себе рівень культури та патріотизму в суспільстві, тип політичного режиму, ставлення громадян до влади (рівень довіри громадян до влади) та рівень культурного розвитку населення. На сучасному етапі, зовнішній тип іміджу характеризується виокремленням національної ідентичності та динамічним розвитком. З точки зору структури, доцільно виділити три основні рівні: глобальний, регіональний, внутрішній.

Глобальний рівень включає в себе сприйняття країни на політичній арені світу. Наприклад, позитивне сприйняття сучасного образу України в США та ЄС, як демократичної країни яка виборює свою свободу та територіальну цілісність. Регіональний рівень характеризується сприйняттям іміджу сусідніми державами та регіональними організаціями (так наприклад, Україну підтримує Польща та країни Балтії). Внутрішній рівень відображається крізь призму сприйняття іміджу громадянами країни (індикатором позитивного іміджу на внутрішньому рівні є рівень довіри українців до державних інституцій в 2022 – 2023 рр.).

Отже, державний імідж є багаторівневим поняттям, яке набуває виняткового значення в умовах війни. Особливість його формування вимагає виняткових зусиль

в процесі протидії ворожій пропаганді, актуалізує питання встановлення нових міждержавних зв'язків та закріплення наявних, за допомогою мобілізації культурних ресурсів, інтеграції культурних та дипломатичних засобів. В умовах сучасного розвитку, культурна дипломатія виступає ключовим чинником, який здатен забезпечити позитивне сприйняття держави у світі та зміцнити її позиції на політичній арені світу.

Імідж також знаходить своє відображення на репутації країни. На відміну від іміджу, репутація формується на основі реальних результативних показників внутрішньої та зовнішньої політики протягом тривалого періоду. У науковому дискурсі дане поняття з'являється наприкінці ХХ століття, у період формування теорій комунікацій та міжнародних відносин. Під «репутацією» варто розуміти довготривале суспільне уявлення про характер поведінки та рівень надійності суб'єкта. Якщо розглядати поняття «репутації» у контексті державного управління культурною дипломатією, то вона характеризується наявністю стійкої системи уявлень стейкхолдерів щодо питань доброчесності, компетентності, ефективності та прозорості держави як актора світової культурної взаємодії [42]. Репутація є нематеріальним управлінським ресурсом, на меті якого є розширення каналів співпраці, посилення довіри партнерів та як наслідок, дає можливість державі чинити безпосередній вплив на міжнародні культурні процеси.

Державне управління з питань культурної дипломатії передбачає сукупність адміністративно-цільових та інституційно-нормативних дій держави, спрямованих на формування, координацію та реалізацію політики міжнародної культурної взаємодії. Головною метою управління в даному напрямі є просування національних інтересів, формування позитивного іміджу держави на зовнішньому рівні та захист культурної спадщини. Реалізація державного управління з питань культури передбачає наявність стратегічного планування, створення ефективної міжвідомчої координації, належний рівень ресурсного забезпечення та оцінювання результативності міжкультурної взаємодії на фінальному етапі.

Термін «культурна дипломатія», вперше був використаний британським дипломатом Гарольдом Ніксоном в середині ХХ століття у його книзі «Дипломатія» [44]. Варто зазначити, що у своїй роботі він не вживає його в сучасному розумінні, оскільки на той час культурна дипломатія, ще не була сформована, як окрема політична концепція. Автор, неодноразово відзначає, що дипломатію слід сприймати не лише як інструмент для досягнення стратегічних цілей, але й як можливість для формування сприятливого уявлення про державний імідж. Такий підхід являв собою використання альтернативних нематеріальних ресурсів: мови, культури, національної історії, символів, патернів поведінки, культурних ознак тощо.

Варто зазначити, що культурна дипломатія є складовою державно-управлінського процесу, який чинить безпосередній вплив на рівень ідеологічного управління державою, формує вимір сприйняття зовнішнього іміджу України. Її слід розглядати, як стратегічний інструмент «м'якої сили», в процесі захисту національних інтересів. Наявність широко спектру можливостей культурної дипломатії вимагає більш детального наукового обґрунтування в контексті її практичного застосування державними інститутами. Інституційний розвиток культурної дипломатії має спиратись на законодавчу підтримку, міжвідомчу синергію та стратегічне планування.

У свою чергу, під поняттям культурна дипломатія, слід розуміти – цілеспрямовану діяльність держави, яка полягає в системному використанні культурно-мистецьких ресурсів (*до таких належать: нематеріальна та матеріальна культурна спадщина, креативні індустрії, освітні обміни, творчі програми та ін.*), з метою реалізації державних стратегічних цілей. Використовуючи засоби культурної дипломатії, держава має змогу не лише формувати та просувати свій зовнішній імідж, а також укріплює цінності демократії та толерантності в міжнародному політичному полі. Такий підхід дозволяє реалізовувати культурні програми, освітні ініціативи, мистецькі виставки, що в

результаті формує надійний канал міждержавного діалогу, стимулює культурний обмін та створює сталі мережі довіри на міжнародному рівні [6, с. 1061]. Феномен інструментів культурної дипломатії, полягає в можливості їх використання не лише за класичною схемою формування та просування іміджу держави, але й також для проведення кампанії по ребрендингу країни. Ребрендинг на рівні держави є ефективним заходом у процесі коригування сприйняття іміджу за межами країни, протидії гібридним загрозам або зміцнення національної безпеки через культурні комунікації.

Культура – це багаторівнева соціокультурна система, яка включає матеріальні та нематеріальні прояви суспільства. До таких належать: традиції, цінності, норми, мова, національна символіка, мова, соціальні інститути, мистецтво та національне надбання. У контексті культурної дипломатії, поняття культури виступає як в ролі об'єкта державної політики, так й інструментом впливу. Саме через культуру держава може підкреслювати свою ідентичність, транслювати свої культурні коди на міжнародній арені, формувати позитивний імідж, встановлювати нові міждержавні зв'язки. Одночасно державна культура є фактором національної безпеки, оскільки збереження культурної спадщини, мови та традицій підсилює стійкість нації в умовах зовнішніх викликів та загроз.

Беручи до уваги перелік дослідницьких завдань та мету магістерської роботи було виокремлено та описано сутність таких ключових категорій, як «публічна дипломатія», «імідж держави» та його рівні, описано принцип «м'якої сили» та його роль у формуванні державної політики, визначено терміни «репутація», «державне управління», «культурна дипломатія» та «культура».

1.2 Методологія дослідження державного управління в сфері культурної дипломатії

Проблема формування принципів державного управління культурною дипломатією є міждисциплінарним предметом наукових досліджень. Масштабність зазначеної проблематики обумовлена необхідністю дослідження, з одного боку функцій та принципів державного управління в сфері культури, а з іншого – системи заходів та інструментів культурної дипломатії в процесі формування та закріплення державного іміджу. Враховуючи даний підхід, дійсним можна вважати твердження науковця С. Бостона про міждисциплінарність у сучасній науці. В одній зі своїх робіт він зазначив наступне: «феномен міждисциплінарності є важливою характеристикою наукового пізнання на етапі сучасності, головним його завданням є синтез та узгодження диференційованих частин системної будови яка вивчається» [3, с. 180 - 181].

Методологія дослідження державного управління культурною дипломатією ґрунтується на поєднанні кількох теоретичних підходів, які дозволили проаналізувати цю міждисциплінарну сферу, як з точки зору внутрішньої організації на рівні державного управління, так і з огляду на механізми міжнародної комунікації.

Процес формування заходів політики в сфері культури традиційно розглядається вітчизняними та закордонними дослідниками крізь призму класичної концепції «м'якої сили», яка була запропонована американським академіком Гарвардської школи управління. Науковець не вважав себе представником неолібералізму в міжнародних відносинах, проте часто зазначав, що є «ліберальним реалістом». Даний підхід знайшов своє відображення в його концепції «м'якої сили», яка є актуальною і на сучасному розвитку державного управління та міжнародних відносин. Дж. Най часто відзначав, що сила є необхідністю, проте її недостатньо; мораль та інституції – ось, що дійсно має значення. У своїх наукових роботах автор розкривав проблематику влади, м'якої та жорсткої сили і тд. Під терміном влада він розумів здатність змусити когось зробити щось, що інакше цей хтось не зробив би. Спираючись на дане трактування, можна припустити, що

держава яка визначалась своєю військовою силою, поступається сучасній моделі влади, принцип управління якої базується на технологічному розвитку, високому рівні освіти та позитивній економічній динаміці. При такому підході до управління, рівень впливу держави визначають не накопичені ресурси, а її спроможність добровільно спонукати інші країни до зміни в поведінки та реалізовувати власні національні інтереси в політичному просторі. З метою пояснення принципу впливів, Дж. Най використовував термін «м'яка сила» на протигагу «жорсткій стороні», за таких умов одна сторона диктувала свою волю іншій. Концепт «м'якої сили» розглядає культурну дипломатію як один із основних інструментів впливу на міжнародній арені [50]. У рамках теорії культурна дипломатія набуває статус стратегічного інструменту, який дозволяє державі формувати не лише позитивне сприйняття, але й сформувати до себе бажане ставлення не засобами тиску, а через привабливість культурних характеристик, цінностей та культурного надбання. «Жорстка сила» використовує економічну та військову перевагу та вдається до утисків, такий підхід є антонімічно протилежним попередньому.

Культурна дипломатія є інструментом трансляції культурно-ідеологічного капіталу держави, який реалізується різними каналами серед яких можна виділити такі: мистецькі ініціативи, реалізація мовної політики в країні та за її межами, підтримка програм міжнародних культурних обмінів, активна діяльність інституцій культури закордоном і тд. Дані практики є поширеними в системі сучасного державного управління, вони сприяють формуванню довіри, зміцненню державного іміджу на міжнародній арені, допомагають поглибити взаєморозуміння між державами. Як наслідок, такі підходи та ініціативи дозволяють сформувати сприятливі умови для встановлення нових партнерств, лобіювання інтересів, стають гарантами стабільності в безпековій та економічній сферах.

Основний зміст теорії «м'якої сили» за Дж. Наєм полягає в сталому переконанні, що держава має можливість впливати на глобальні процеси не через примус чи домінування, а шляхом поширення культурних сенсів та ініціатив, які

сприймаються як соціально й морально привабливі в світовому політичному просторі [24]. Культура виступає не лише засобом промоції культури за кордоном, але й інструментом формування довгострокових економічних переваг. Це дозволяє підвищити рівень довіри, закріпити сталий рівень привабливості культурних характеристик та затвердити культурний авторитет на міжнародній арені. Усі ці елементи державної політики в сфері культури дозволяють досягати національних цілей через інтеграцію культурного, комунікаційного та інтелектуального потенціалу в глобальні світові процеси.

Окремо варто звернути увагу на трактування «м'якої сили» українськими дослідниками. У своїх роботах вони визначають «м'яку силу», як комплексний інструментарій, необхідний для врегулювання та вирішення державних завдань зовнішньополітичного характеру із застосуванням ресурсного потенціалу можливостей громадянського суспільства, а також методів та технологій властивих класичній моделі дипломатії в гуманітарній, комунікативній та інформаційних сферах [31, с. 252].

Дослідження проблеми державного управління культурною дипломатією потребує методологічного підґрунтя. Особливість полягає в тому, що державне управління в даному контексті слід розглядати паралельно на двох рівнях – внутрішньому та зовнішньому.

Внутрішній рівень включає в себе ряд державних механізмів по формуванню, впровадженню та реалізації політики. Зовнішній – передбачає розгляд складних комунікативних стратегій та процес формування інституційних зв'язків.

Варто зазначити, що культурна дипломатія перебуває на так званому стику зовнішньої політики держави, публічного управління й системі міжнародних комунікацій. Тому, спираючись на мету, завдання та багатовекторність магістерського дослідження, в роботі було застосовано ряд комплексних методологічних підходів, серед яких – структурний, системний, неоінституційний, транскордонний неоінституціоналізм, управлінський та мережевий підходи. Кожен

з даних наукових підходів у контексті теми варто розглянути окремо. Методологія дослідження має на меті створити системне уявлення про те, як державні інститути планують, формують, координують та реалізують культурно-дипломатичні програми.

Структурний підхід дозволив провести глибинний аналіз формальний державних структур, які відповідають за реалізацію культурної дипломатії. До таких інститутів належать: міністерства, підрозділи посольств, національні інститути культури, агентства. Структурний підхід спирається на те, яким саме чином організаційна структура побудована, які внутрішні правила функціонують та які підрозділи формуються, як вони формуються та адаптуються до викликів з метою забезпечення стабільної підтримки культурно-дипломатичної підтримки на державному рівні.

Окрім того, важливість даного підходу полягає у дослідженні рівня стійкості державних інститутів. Державні структури України в умовах невизначеності та наявності постійних зовнішніх загроз переживають ряд політичних, структурних, бюджетних та кадрових змін. Ці процеси знаходять своє відображення в обмеженій здатності реалізовувати довгострокові програми в сфері культури та культурної дипломатії. В публічному управлінні структурний підхід дозволяє досліджувати як саме культура державного управління впливає на процес, заходи проєктування та виконання культурних ініціатив та державних стратегій.

Системний підхід в питанні дослідження культурної дипломатії допоміг у вивченні принципів співпраці та взаєморозуміння, як частини більш широкої системи взаємодій та інтеракцій між різними факторами та акторами процесу. В даному підході увага зосереджується на вивченні принципу взаємодій цих акторів, рівні їх впливу на формування державної політики в сфері культури та реалізації заходів культурного обміну в системі міжнародних відносин. Основною метою системного підходу – є розкриття комплексності системи культурної дипломатії, визначення рівня впливу на розвиток системи міжнародних відносин, беручи до

уваги фактори які чинять вплив на весь цикл процесу. Заходи культурної дипломатії є найбільш ефективними, коли входять в систему зв'язків та взаємозалежностей між різними складовими системи міжнародних відносин, тобто ідея підходу полягає в тому, що культурна дипломатія не може бути розглянута окремо від аспектів державного управління, міжнародних відносин та культурно-мистецьких процесів. Таке трактування свідчить про те, що урахування елементів та особливостей культури в плануванні та здійсненні державного урядування, зовнішньої політики та співпрацю з різними прошарками суспільства, з метою досягнення спільних цілей та задач у культурному просторі є обов'язковим.

Неоінституціоналізм допоміг дослідити та сформуванню уявлення про роль інститутів, серед яких були формальні до яких належать закони та державні інститути, організації й неформальні – цінності суспільства та нормативні практики, які структурують та реалізують культурну дипломатію. З точки зору даного наукового підходу державне управління розглядається як складна та багаторівнева система, яка не лише виконує функції реалізації політики в сфері культури, але й формує інституційні рамки для процесу міжнародного культурного обміну. За допомогою неоінституціонального підходу в магістерському дослідженні вдалось з'ясувати яким чином державні інституції легітимізують культурні стратегії та програми, як соціальні та політичні умови впливають на процес та характер прийняття інституційних рішень, як державні інститути трансформуються під впливом зовнішніх загроз та внутрішніх факторів. Прикладом такої інституційної трансформації в Україні можна вважати створення інституції, на кшталт Українського інституту, який демонструє інституційну модуляцію української культурної дипломатії [28].

Транскордонний або міжнародний неоінституціоналізм дозволив проаналізувати яким чином зовнішні актори такі, як міжнародні організації, іноземні інститути культури та донори впливають на формування та реорганізацію структурних елементів культурної дипломатії всередині держави. Транскордонний

неоінституційний підхід досліджує, як саме норми, принципи та стандарти моделей управління всесвітніх організацій (ЮНЕСКО та ЄС) інтегруються та транслуються в національну політику держав, за рахунок яких стратегій вдається отримати фінансову, організаційну та експертну допомогу від держав-партнерів.

Даний науковий підхід є релевантним для дослідження процесів культурної дипломатії в системі державного управління, оскільки іноземні партнери є одними з ключових акторів, які системно ініціюють культурні обміни, мистецькі проєкти та навчальні програми. Результат взаємодії в даних напрямках з іноземними партнерами в результаті формує державні стратегії, забезпечує інституційну спроможність та легітимність культурно-дипломатичних інститутів.

Управлінський або ж менеджерський підхід вивчає сферу проєктно-орієнтованої діяльності державного управління культурною дипломатією. Фокус уваги даного підходу зосереджено на плануванні, моніторингу, аналізі ресурсного забезпечення та оцінюванні результатів культурних ініціатив та програм. У рамках менеджерського підходу державні агентства, такі як міністерства культури, закордонних справ чи зовнішньополітичних справ сприймаються в ролі менеджерів проєктів. Головними їх функціями є раціональний розподіл бюджету, ефективне використання людського ресурсу та пошук оптимальних каналів комунікацій. Цей підхід дозволяє аналізувати рівень ефективності реалізованих культурно-дипломатичних ініціатив, шляхом оцінювання залученої цільової аудиторії; дає можливість формування зворотного зв'язку, що в свою чергу відображає рівень реалізованості стратегічних цілей.

Як наслідок, управлінський підхід є важливим під час аналізу державного управління культурною дипломатією, оскільки саме він є найбільш ефективним для розробки рекомендацій щодо підвищення рівня результативності та ефективності культурних ініціатив, їхньої адаптивності до зовнішніх змін та потенційних загроз в умовах війни.

Мережева теорія розглядає процес управління культурною дипломатією як динамічну систему інтеракцій між акторами різних рівнів. До таких належать: державні інститути, культурно-мистецькі центри, громадські організації, університети, іноземні партнери і тд. Мережевий підхід є доцільним при ідентифікації найбільш ефективних каналів комунікації, виявленні вузлів впливу, визначенні периферійних та центральних гравців процесу. Крізь мережеву призму можна визначити основні принципи обміну інформацією та ресурсами, за який алгоритмом кооперуються державні інститути культури за кордоном для просування культурних брендів держави. Теорія мереж дає змогу провести аналіз рівня адаптивності та гнучкості механізмів управління.

Дослідження специфіки державного управління культурною дипломатією, як ключового інструменту з питань формування зовнішнього іміджу держави в умовах війни, знаходить своє відображення в численній кількості підходів та теорій політичної науки. У результаті було обґрунтовано доцільність використання структурного, системного, неоінституційного, управлінського та мережевого підходів. Управлінський підхід дозволив проаналізувати принцип оперативності та проєктного управління культурною дипломатією під час війни; мережева теорія відобразила динаміку встановлених партнерств та проведених співпраць; структурний підхід допоміг дослідити внутрішню організаційну структуру державних інститутів в сфері культури; системний підхід дав можливість розкрити комплексність культурної дипломатії та показати її вплив на розвиток міжнародних відносин в умовах нестабільності; неоінституціоналізм дозволив дослідити рівень інституційної стійкості і трансляцію норм культури через канали міжнародної комунікації. Використання цією сукупності наукових підходів у ході написання магістерської роботи дало змогу сформувати цілісну методологічну систему дослідження, яка відповідає сучасним викликам та специфіці державного управління культурною дипломатією України в умовах війни.

РОЗДІЛ 2 СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНОЮ ДИПЛОМАТІЄЮ

2.1 Основні суб'єкти державного управління у сфері культурної дипломатії

У процесі дослідження державного управління культурною дипломатією важливо зосереджувати увагу не лише на структурних особливостях та підходах у виконанні зовнішньополітичних функцій, але й також на публічному адмініструванні культури. Реалізація політики культурної дипломатії базується на чисельній взаємодії державних суб'єктів, починаючи від законодавчої влади, закінчуючи владними органами на місцях. Кожен з даних суб'єктів виконує певну роль в процесі формування та реалізації заходів культурної дипломатії за межами країни. Отже, до основних суб'єктів державного управління належать: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Український інститут та органи місцевого самоврядування.

Основним законодавчим органом та нормативним суб'єктом у цій системі є Верховна Рада України. Саме вона приймає закони, які встановлюють та регулюють правові норми державного управління з питань культури в Україні. Парламент несе відповідальність за розроблення законодавчих актів, формулює та затверджує бюджетні програми для культурного сектору, а також окреслює напрями стратегічних пріоритетів державної політики культури. Верховна Рада України також має спеціалізований комітет з питань державної культури та духовності, який було утворено в грудні 2007 року. Голова комітету призначається Верховною Радою України, до складу комітету входять 22 народних депутати. Вони є представниками різних виборчих блоків та політичних партій. До основних завдань комітету належать:

- розробка законопроектів у сфері культури та культурно-просвітницької діяльності;
- розгляд та затвердження проектів угод про міжнародну співпрацю в сфері культури;
- проведення громадських обговорень та парламентських слухань з питань духовності та культури;
- реалізація інформаційно-просвітницьких та аналітичних заходів з питань культури;
- контроль за якістю та результативністю виконання законів та інших нормативно-правових актів у цій сфері [5].

Комітет з питань культури і духовності України є важливим суб'єктом державного управління культурною дипломатією. Він реалізує свою діяльність шляхом розробки законодавчої бази для сталого розвитку сектору культури та національної духовності. Проводить активну діяльність у рамках захисту культурної спадщини та збереженні національної пам'яті. Комітет продовжує роботу над розвитком державної культури, реалізуючи перспективні напрями своєї діяльності.

Президент України також відіграє важливу роль у державному управлінні культурною дипломатією. Президент має право видавати розпорядження та укази з питань культури, які мають безпосередній стосунок до культурної політики. Прикладом може слугувати надання статусу «національних» окремим інституціям культури на державному рівні. Своїми рішеннями він визначає та затверджує вектори розвитку культури на внутрішньому рівні та культурної дипломатії на зовнішньому рівні. Так, указ Президента «Про першочергові заходи щодо збагачення та розвитку культури і духовності українського суспільства», спрямований на посилення та закріплення ролі держави в процесі формування культурного середовища України, шляхом поширення духовних цінностей, розвитку національної ідентичності та патріотичної свідомості [32]. Указ визначає

комплекс основних заходів, а меті яких є захистити культурну спадщину, підтримати культурні ініціативи, інститути мистецтва та забезпечити належний рівень державного фінансування культурного сектору.

Міністерство закордонних справ України займає особливе місце у формуванні та впровадженні державної політики культурної дипломатії на зовнішньому рівні. МЗС виконує специфічну функцію координації, стратегічного планування та реалізації міжнародного культурного представництва, з метою захисту національних інтересів держави [42]. Значення Міністерства закордонних справ України в рамках діяльності культурної дипломатії полягає не лише в міжнародному представництві державного іміджу та культури, але й також у формуванні дипломатичної інфраструктури. До дипломатичної інфраструктури культури належать: ініціювання міжнародних культурних проєктів, підписання угод у сфері культури з іноземними партнерами, забезпечення діяльності культурних центрів за межами держави та ін. Структурована мережа дипломатичних установ дозволяє формувати та підтримувати позитивний імідж України на політичній арені, підтримує міжнародний діалог та просуває українську культуру та мову.

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України є ключовим суб'єктом виконавчої влади в процесі реалізації політики культури та культурної дипломатії. Дане міністерство формує та виконує стратегічний курс розвитку культури. Реалізує заходи координації діяльності мистецьких установи, таких як музеї, театри, галереї і тд. Здійснює охоронну діяльність культурної спадщини, веде її кількісний облік та формує нормативно-правову базу. Саме Міністерство культури України слід вважати основним адміністратором державної культури та культурної дипломатії, оскільки воно є реалізатором міжнародних культурних ініціатив та програм у сфері музичного, театрального, образотворчого, хореографічного, циркового та інших видів мистецтв [17].

З-поміж інших центральних органів державної влади також доцільно виділити Державне агенство з питань кіно. Сферою відповідальності даного державного агенства є реалізація міжнародних співпраць у сфері кіно, з метою встановлення нових дипломатичних зв'язків та обміну досвідом. Державна архівна служба України має свою специфіку роботи та відповідає за збереження документів, які мають важливе історичне, національне та культурне значення на державному рівні.

Український інститут є унікальним суб'єктом управління культурною дипломатією України. Період створення дадується 2017 роком, підпорядковується даний державний інститут Міністерству закордонних справ України [22]. Він є спеціалізованим інструментом для просування іміджу України та української культури. На Український інститут були покладені завдання по презентації та просуванню зовнішнього іміджу, сприяння міжнародним культурним ініціативам та обмінам, реалізація дій по інтеграції України в світовий культурний простір, популяризація українського продукту, мови та літератури. Головною місією зазначено зміцнення внутрішньої та міжнародної суб'єктності України, заходами та інструментами культурної дипломатії [28].

Важливим структурним компонентом управління культурною дипломатією України, слід вважати органи місцевого самоврядування. У площині їх владної діяльності надано право на організацію та проведення культурних заходів, управління об'єктами локальної культурної спадщини, ухвалення програм розвитку культурної інфраструктури тощо. Дана діяльність регулюється Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [12]. Активна участь в культурних програмах, ініційованих за підтримки партнерів та проведення міжнародних фестивалів, дало можливість органам самоврядування набути ознак одного з суб'єктів управління культури на державному рівні. Тим самим така діяльність стала поштовхом для формування регіональних культурних брендів.

Очевидно, що питання управління культурною дипломатією здійснюється й неформальними суб'єктами. Частину цієї системи представляють неурядові

організації та фонди, творчі спілки та громадські об'єднання, сами вони надають опції для розширення спектру міжкультурної співпраці, забезпечують альтернативні комунікаційні шляхи з міжнародними партнерами в культурному секторі та впроваджують інноваційні форми мистецьких взаємодій.

У висновку варто зазначити, що система державного управління культурною дипломатією України має багаторівневу структуру, в якій законодавча, виконавча влада, органи місцевого самоврядування, Український інститут та громадянське суспільство формують спільний простір для реалізації національних інтересів у міжнародному просторі. За рахунок злагодженої взаємодії сукупності цих формальних та неформальних суб'єктів, культурна дипломатія України є ефективним інструментом зовнішньої політики, що в свою чергу, сприяє закріпленню позитивної міжнародної репутації та утвердженню культурної суб'єктності України в світі.

2.2 Світовий досвід культурної дипломатії та його значення для України

Культурну дипломатію сучасності можна розглядати як одну з ключових складових системи зовнішньої політики держави, яка все частіше набуває виняткових рис альтернативного стратегічного інструменту по подоланню глобальної конкуренції та становлення нових міждержавних зв'язків. Станом на зараз, світовий порядок формується в умовах системних змін, як логічна реакція на зовнішні виклики та загрози, які пов'язані з глобальними економічними кризами, згостренням соціальних проблем, війн тощо. В силу даних обставин, спостерігається зростання вагомості нематеріальних факторів впливу політичних систем, тобто символічного капіталу. За П'єром Бурдьє до такого символічного капіталу належить: престиж, репутація, визнання, авторитет або ж довіра, яка заслуговується інституцією, особою, групою осіб тощо. Це гарантує обраному

агенту символічну владу та в певні переваги в окремо взятому соціальному полі [6, с. 64]. Що є стосується символічного капіталу культури, то до нього відносять культурні коди нації, національні традиції та цінності, соціокультурні практики і тд. Враховуючи доволі широкий інструментарій культурної дипломатії, вона перестає бути лише засобом для реалізації міждержавних обмінів, але й активно трансформується на інструмент формування довіри, політичної лояльності та державного іміджу на зовнішньому рівні. Вітчизняні та закордонні дослідники в своїх роботах зазначають, що культурна дипломатія на своєму сучасному етапі становлення та розвитку – є системою довгострокових, міжнародних комунікацій, які формуються у свідомості іноземних суспільствах, шляхом поширення образів та символів, які формують позитивне уявлення не лише про культурне надбання, але й про державу в цілому.

Розширення горизонту можливостей культурної дипломатії обумовлено динамічним розвитком, глобалізаційними процесами та активним залученням інформаційних технологій. Актуальності набувають такі канали зв'язку, як соціальні мережі, віртуальні архіви, цифрові мистецькі проекти та виставки, останні коритсувались високою популярністю під час пандемії в 2020 році. Такий підхід дозволяє забезпечити вільний доступ до мистецтва за будь-який умов та обставин, дає змогу підвищити масовість заходів та гарантувати конкурентоспроможність. Проте, також це зумовлює появу нових принципів дипломатичної взаємодії, все частіше зустрічаються кейси інтеракцій державних інститутів з приватними продюсерськими компаніями, рекламними та креативними агентствами, які допомагають формувати конкурентні культурні продукти державного рівня в глобальному масштабі.

Враховуючи реальні безпекові виклики, з якими стикається культурна дипломатія України в умовах війни, вона все частіше розглядається й як один з інструментів боротьби з дезінформаційними кампаніями ворога. Дає можливість

державі інтерпретувати минули, репрезентувати сучасність і формувати унікальне бачення майбутнього, відокремившись від наративів ворога в інформаційному полі.

Аналіз світового досвіду є важливим для України, особливо після початку повномасштабного вторгнення. Сьогодні українська культура є не просто предметом національних досягнень, а унікальним способом захисту національної ідентичності, способом протидії маніпуляціям та формуванню сучасного іміджу держави. Дослідження іноземних практик є одним з ключових етапів трансформації та удосконалення стратегій культурної дипломатії.

У даному контексті слід розглянути практики Британії, Німеччини, Франції, Південної Кореї та Японії. В цих країнах реалізується класична модель культурної дипломатії при якій системи інституцій функціонують від імені держави, проте мають відносний рівень автономії в прийнятті рішень та реалізації програм. До таких інституцій належать: British Council, Goethe-Institut, Institut Français, Japan Foundation та інші. Сфера їх діяльності лежить в площині популяризації культурного надбання, державної мови та літератури, підтримка креативних індустрій тощо.

Більш детально варто зосередитись на практиках Британської ради (з англ. British Council), яка впроваджує широкий спектр заходів та ініціатив у рамках своєї політики культурної дипломатії. Рада виконує ряд функцій, які пов'язані з встановленням міжнародних зв'язків, підвищенням рівня довіри між людьми у Великій Британії та за її межами через репрезентацію мистецтва, вивчення англійської мови та культури. British Council регулярно ініціює грантові програми та підтримує проекти з усіх куточків світу, тим самим створює міцні зв'язки між культурними спільнотами. Окрему увагу приділено популяризації англійської мови, Рада системно адмініструє міжнародні мовні іспити, які мають назву International Language Testing System (скороч. IELTS).

Після початку активних бойових дій в Україні на початку 2022 року, Британська Рада надала безкоштовні мовні курси для дорослих та дітей, ініційовано створення чисельних платформ для навчання та розвитку української молоді. В

2022 році спільно з Українським інститутом Радою було засновано культурно-мистецьку ініціативу UK/Ukraine Season of Culture [41, с. 3]. Він передбачав проведення ряду фестивалів, культурних подій, проведення тематичних лекцій та воркшопів, з метою підтримки українського культурного сектору в період кризи.

Гуманітарна діяльність Британської ради в сфері культурної дипломатії демонструє високу ефективність поєднання принципу «м'якої сили», міжнародного співробітництва та популяризації власної культури. Британський досвід доводить, що культура може бути не просто засобом формування зовнішнього іміджу держави, але й також інструментом політичної стійкості та підтримки в кризових умовах.

Німеччина є показовим прикладом того як держава якісно та системно підтримує освітні заклади, які популяризують національну культуру. В рамках діяльності федерального уряду Німеччини з питань культури функціонує Goethe-Institut. Це навчальний заклад Федеративної Республіки Німеччина, який активно сприяє вивченню німецької мови в різних країнах. Його філіали діють по всьому світу та мають на меті налагодити мережу міжнародної культурної співпраці. Особливість діяльності цього інституту полягає в тому, що навіть за наявності стабільного фінансування та нормативно-правового регулювання діяльності з боку держави, він зберігає свою субсидійну автономію. Такий підхід дозволяє гнучко та максимально ефективно адаптувати діяльність Goethe-Institut до потреб у різних регіонах. Німецька модель дипломатії має на меті інтегрувати культуру в сектор гуманітарної політики. Такий підхід можна вважати актуальним, спираючись на попередній досвід країни в питаннях репутаційної реконструкції у повоєнний період, шляхом реалізації численних гуманітарних ініціатив для країн які переживають період кризи. Варто зазначити, що філіал Goethe-Institut також функціонує й в Україні.

Французький досвід культурної дипломатії базується на системній державній підтримці цілої мережі інституцій. Однією з таких є Institut Français, він є

структурною частиною Міністерства закордонних справ Франції. Основними пріоритетами культурної дипломатії, які визначені урядом, було розширення франкомовного культурного простору, активна участь в міжнародних художніх ініціативах та обмінах, розширення французького культурного впливу [1, с. 170].

Ще одним цікавим кейсом та успішним кейсом комунікаційної стратегії в секторі культури стала Південна Корея. Феномен полягає в тому, що Кореї змогла не просто популяризувати свою національну культуру, а створили з неї експортний товар. Корейське кіно, серіали та стиль сучасної танцювальної музики кей-поп стали основою для іміджевої та політичної експансії Південної Кореї [6, с. 37]. Кінематограф, музика, мода та гастрономія продовжують викликати інтерес у світової спільноти. Такий підвищений попит на корейську культуру сучасності, дало змогу уряду забезпечити масштабний символічний та інвестиційний світ на міжнародній арені. Влада продовжує активно підтримувати культурні ініціативи приватного сектору, тим самим забезпечує ресурс для масштабування контенту в світі. Такий стратегічний підхід дає можливість для використання культури, в якості дипломатичного ресурсу.

Культурна дипломатія Японії має цілий ряд особливостей, які пов'язані з ментальністю країни. Вони реалізують політику культурної дипломатії через просування мирних цінностей та естетичних концепцій, особливу увагу приділяють підтримці та розвитку науково-освітніх програм. Так в 1972 році під керівництвом Міністерства закордонних справ Японії було створено Japan Foundation, який згодом у 2003 році став самостійною інституцією. Цей інститут займається промоцією японської культури в світі, сприяє вивченню мови, приймає активну участь в проведенні японознавчих конференцій та досліджень, підтримує сучасне мистецтво та наукові інновації. Головним принципом реалізації політики культурної дипломатії Японії можна вважати формування емоційного взаєморозуміння як в середині держави, так і за її межами.

Світовий досвід культурної дипломатії є важливим для сучасної України. Починаючи з 2014 року, країна перебуває під постійним політичним, економічним та культурним тиском з боку російської федерації. Українська культурна дипломатія стала альтернативним інструментом для трактування національної історії, підтримки політичних рішень та формування мережі міжнародної солідарності. Сучасна діяльність дипломатії має на меті переосмислити імідж України, як країни інноваційної, прогресивної та творчої.

Спираючи на закордонний досвід, Україні слід розширювати масштаб своїх культурних центрів. Провідну роль у цьому процесі займає Український інститут, який займається промоцією культури за межами країни та формує державні комунікаційні стратегії. Наступним не менш важливим етапом є інституційна розбудова, яка повинна супроводжуватись інституційними змінами та підтримуватись державним фінансуванням, оскільки лише стала підтримка може гарантувати сталість та стратегічність політики.

Ще одним важливим вектором розвитку є експорт українських креативних індустрій. До них належать: музика, кіно, література, індустрія моди та цифрові продукти. Спираючись на корейський досвід, саме креативні індустрії здатні генерувати масштабні аудиторії та формувати лояльність до цінностей держави на міжнародному рівні.

У підсумку варто зазначити, що в комплексі ці напрями сприяють не лише формуванню позитивного зовнішнього іміджу держави, але й дають можливість для підвищення рівня політичної суб'єктності та сприяють зміцненню міжнародної підтримки України.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

3.1 Цілі та принципи культурної дипломатії України в умовах війни

Політика культурної дипломатії України формується та реалізується в умовах відкритого збройного конфлікту з Російською Федерацією. Ряд викликів, які пов'язані з повномасштабним вторгненням у лютому 2022 року спонукали необхідність у реактивній трансформації «культурної дипломатії» з інструменту просування національного іміджу в складну багатовекторну політико-комунікаційну функцію. У результаті, культурна дипломатія сучасної України під час війни поєднує в собі ряд стратегічних завдань, серед них варто виділити наступні: мобілізація міжнародної підтримки, як матеріальної так і нематеріальної; ідентифікаційна безпека нації, як спосіб сепарування від наративів ворога про спорідненість народів в світовому інформаційному полі; резильєнтність суспільства, як реакція на зовнішні загрози та захист культурної спадщини. Завдання політики культурної дипломатії в умовах сучасних викликів та загроз мають вимушено-форсований характер та зберігають високу необхідність в пристосуванні до наявних обставин.

Загальна цільова спрямованість культурної дипломатії на сучасному етапі розвитку окреслює поліаспектну мету реалізації своєї діяльності. Поліаспектність політики в контексті культури полягає в необхідності не лише захистити національну спадщину, але й забезпечити ефективну міжнародну комунікацію, підтримати розвиток креативних індустрій сучасного мистецтва та сформувати позитивний імідж держави, який дозволить закріпити репутацію держави-партнера в системі міжнародних відносин. Отже, мета реалізації політики культурної дипломатії України, включає в себе наступні ключові пункти:

- репрезентація та збереження національної ідентичності в умовах війни як фактора державної суб'єктності;
- формування та консолідація міжнародної підтримки у сфері політики економіки та гуманітарної допомоги, шляхом реалізації мистецьких проєктів та популяризації культурних наративів у світі;
- захист нематеріальної та матеріальної культурної спадщини від фізичного руйнування та розкрадання в умовах постійних масованих атак та активних бойових дій;
- активна протидія дезінформації з боку агресора, шляхом реалізації комунікаційних кампаній, які поширюють правдиву інформацію про українську націю та культуру, прем'єра тематичних художніх фільмів, які висвітлюють реальні події, участь у міжнародних експозиціях і тд.;
- сталий розвиток та підтримка культурно-креативного сектору, головною ідеєю даного пункту є стратегічне збереження людського капіталу в сфері культури як фактору передумови післявоєнного періоду відновлення [27].

Варто зазначити, що цілі мають виключно ієрархічний та функціональний характер, які умовно можна розділити на два напрями: перший – це захист та відновлення культурної спадщини України, який стосується правничо-інституційних аспектів, зокрема державного законодавства та міжнародних конвенцій; а другий – комунікаційно-інструментальний, який пов'язаний з просуванням державного іміджу, популяризацією національних наративів та підтримкою публічних ініціатив у сфері культури.

Основні цілі та програмні завдання культурної дипломатії України закріплені в низці державних нормативно правових та програмних документів. Ключові положення визначаються Законом України «Про культуру», в якому основна увага акцентується на важливості інтеграції національної спадщини України в світовий культурний простір та міжнародній культурній співпраці [11]. Нормативно-правові засади збереження культурних цінностей, у тому числі під час війни встановлює та

регулює Закон України «Про охорону культурної спадщини» [13]. Вектори розвитку визначає, Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки [27]. У даній стратегії МЗС, культурна дипломатія розглядається, як один із ключових структурних елементів в процесі захисту національних інтересів, та альтернативний інструмент формування позитивного державного іміджу на політичній арені.

Беручи до уваги, ключові положення законодавчих актів та стратегічних документів, культурна дипломатія має чітко визначені цілі, серед них варто виділити наступні:

- затвердження культурної ідентичності держави;
- мобілізація ресурсної та політичної підтримки;
- захист культурної спадщини України;
- протидія дезінформації;
- підтримка мистецьких ініціатив та культурних індустрій;
- планування післявоєнної реконструкції культурного поля [27], [28].

Затвердження культурної ідентичності держави, пов'язано з принциповою позицією України в процесі доведення світовій спільноті очевидних фактів наявних розбіжностей в політичній та культурних сферах, як механізм у процесі спростування імперських наративів, які заперечують існування українців, як окремої нації.

Культурні проєкти та заходи слід розглядати, як плацдарм для гуманітарних кампаній, потенційні залучення донорів та можливості для встановлення нових партнерських зв'язків, не лише в сфері культури, але й в політиці. Стратегія МЗС, яка визначила ключові напрями публічної дипломатії, закріпила за сектором культури пряму функцію створення та зміцнення міждержавних зв'язків та легітимізації зовнішньополітичних цілей України, які пов'язані з національними інтересами [27].

Особливу увагу варто приділити процесу оперативного документування знищених об'єктів культури. Дане питання регулюється такими міжнародними організаціями як UNESCO, ICCROM тощо [13]. Зважаючи на те, що під час масованих повітряних атак, окупації територій зростає кількість знищених пам'яток культури, Україна активно формує та просуває правову кваліфікацію таких дій з боку агресора, як злочинів проти державної культури та регламентує їх в міжнародному інформаційному полі. В майбутньому дане документування слугуватиме доказовою базою злочинів Російської Федерації.

Планування післявоєнної реконструкції охоплює широкий спектр нормативно-правових ініціатив підготовку проєктів реставрації, повернення культурних цінностей і програму репарацій у міжнародних судах. Даний напрям є дуже важливим, адже перед Україною постане ряд викликів, які пов'язані не лише з відновленням знищеного, але з поверненням викрадених та вивезених на територію Росії пам'яток, які зберігають в собі код української нації.

З метою реалізації визначених та вищезазначених цілей, варто зазначити наступний перелік принципів, які визначають організаційну та комунікаційну стратегію суб'єктів культурної дипломатії України в умовах війни:

- принцип автентичності та державної суб'єктності, передбачає представлення української культури в світовому політичному полі, яке повинно базуватись на науково аргументованих наративах, які акцентуватимуть увагу спільноти на автентичності української культури;
- принцип комплексності включає поєднання юридичних, гуманітарних, комунікаційних і наукових компонентів: від правового захисту пам'яток до реалізації культурних подій і реалізації стратегії публічної дипломатії;
- принцип легітимності та законності свідчить про те, що політика культурної дипломатії повинна впроваджуватись в рамках державного та міжнародного права;

- принцип партнерства та взаємодії державних інституцій – є важливим аспектом є координація між державними інституціями, такими як МЗС, Міністерство культури та стратегічних комунікацій, Український інститут, громадянським суспільством і міжнародними акторами. Такий підхід дозволить встановити стійкий міжвідомчий зв'язок, що в свою чергу матиме вплив на ефективність впровадження та реалізації політичних рішень [28];

- принцип культурного плюралізму базується на врахуванні етнокультурного, мовного й регіонального різноманіття України у комунікаційних наративах;

- принцип прозорості та підзвітності передбачає публікацію звітів про грантові рішення, міжнародні кампанії та висвітлення результатів програм у відкритому доступі сприяють підвищенню довіри партнерів та підвищують ефективність ресурсних потоків у процесі реалізації проєктів у секторі культури;

- принцип безпеки та адаптивності до викликів дозволяє оперативно та ефективно керувати заходами культурної дипломатії в умовах бойових дій та постійних ризиків, зокрема прикладом адаптивності можна вважати проведення цифровізованих виставок, наявність можливості відвідати картинну галерею чи виставку в он-лайн форматі тощо. Такий підхід дозволяє не обмежувати бажання суспільства ознайомлюватись з культурою, при цьому гарантує відносну безпеку відвідувачам.

У результаті можна дійти логічного висновку, що культурна дипломатія сучасної України, яка перебуває в умовах війни виконує нетипову стратегічно-тактичну функцію. Такий підхід дозволяє максимізувати ефективність в умовах невизначеності та реалізовувати політику одразу в декількох напрямках – правових, економічних, іміджевих та гуманітарних. Результативність культурної дипломатії в даних умовах визначається не лише чітким формулюванням пріоритетів, зокрема таких як захист культурної спадщини, протидія дезінформаційним кампаніям ворога та забезпечення життєздатності культурних індустрій, але й також здатністю

адаптувати ці пріоритети до динаміки воєнно-політичного контексту. Важливим чинником є дотримання ключових принципів діяльності: законності, партнерства, прозорості та інституційної узгодженості, що забезпечують міжнародну довіру та підтримку.

Культурна дипломатія в умовах війни стає не лише інструментом просування національних інтересів, але й засобом формування довгострокових механізмів інтеграції України у глобальну культурно-комунікаційну систему. Вона сприяє підвищенню суб'єктності держави на міжнародній арені, утвердженню української ідентичності та залученню зовнішніх ресурсів для відновлення. Особливої ваги набуває співпраця між державними структурами та громадянським суспільством, що дозволяє поєднувати офіційні дипломатичні канали з креативними культурними практиками. Таким чином, культурна дипломатія України в умовах війни є багатовимірним та гнучким інструментом, здатним не лише відповідати на актуальні виклики, а й закладати основи для післявоєнної реконструкції та довгострокового розвитку культурного середовища.

3.2 Державне управління культурною дипломатією

Державне управління культурною дипломатією України є складною багаторівневою системою. Ця система поєднує в собі ключові структурні елементи зовнішньополітичної діяльності, культурної політики та публічної дипломатії. В сучасному практичному та науковому дискурсі культурна дипломатія розглядається як інструмент в процесі формування позитивного міжнародного іміджу, мобілізації міжнародної підтримки та захисту культурної спадщини в умовах геополітичних викликів [49]. Політика культурної дипломатії вдосконалюється та реалізується в умовах війни, що в свою чергу вимагає залучення альтернативних підходів. За визначенням сучасної політичної науки, культурна дипломатія — це цілеспрямована державна діяльність з використанням культурних ресурсів, інституцій і програм для

досягнення зовнішньополітичних і внутрішньодержавних цілей через діалог, обмін і просування культурних продуктів та цінностей. У випадку України, культурна дипломатія виступає чинником захисту державних цілей, які пов'язані з поверненням та відновленням окупованих територій та відстоюванням національних інтересів.

Інституційна структура та ключові компетенції культурної дипломатії України реалізують одразу декілька груп інститутів. Передусім, у даному контексті варто згадати центральний орган виконавчої влади – Міністерство закордонних справ. МЗС України формує та координує зовнішньополітичний контекст держави, розробляє концепції по структуризації та просуванню зовнішнього іміджу країни, реалізує спільні проєкти з мережами дипломатичних установ за кордоном. Ще одним важливим державним інститутом по регулюванню культурної дипломатії є Міністерство Культури та інформаційної політики. Даний інститут відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері культури, мистецтва, національної спадщини, інформаційного простору й креативних індустрій в країні та за її межами. Діяльність міністерств спрямована на розвиток нових внутрішньо-культурних напрямів, підтримку наявних креативних індустрій та створення міжнародних платформ для культурного обміну. Варто також зазначити, що у вересні 2024 року Кабінет Міністрів України видав постанову про перейменування Міністерство культури та інформаційної політики України на Міністерство культури та стратегічних комунікацій України [21]. Наступною важливою ланкою з питань реалізації заходів культурної дипломатії є Український інститут. Дана установа виконує функцію промоції української культури на міжнародній арені. Український інститут поєднує в собі програмну автономію з державною фінансовою підтримкою й тісно співпрацює з посольствами та мережами партнерів за кордоном [28]. Посольства, консульства і створені при них культурні центри реалізують локальні програми просування культури, мовні курси, виставки, кінопокази й урочисті заходи, адаптуючи державну стратегію культурної дипломатії

до специфіки приймаючої країни. Існують також і альтернативні структури з питань культури. Громадські організації, університетські центри, фонди та спільноти діаспори відіграють роль каталізаторів ініціатив, а також забезпечують гнучкість і швидкість реагування, котрі часто відсутні в державних структурах.

На сучасному етапі розвитку державне управління культурною дипломатією України концентрується на декількох стратегічно важливих напрямках своєї діяльності: просування національної ідентичності та культурного бренду країни; реалізація освітніх та мовних ініціатив, по підвищенню довгострокової видимості країни в міжнародному освітньому просторі; захист культурної спадщини та реконструкції культурної інфраструктури; цілеспрямована стратегічна комунікація в умовах постійних гібридних загроз. Інструментально та ресурсно ці напрями реалізуються через грантові програми, державно-приватні партнерства, міжнародні проєкти, роботу з діаспорою та використання цифрових платформ для промоції.

Ефективність державного управління характеризується доступністю та якістю у чотирьох основних вимірах, серед них виділяють такі: фінансовий, кадровий, інституційний та інформаційно-технологічний. Фінансування культурної дипломатії здійснюється за рахунок бюджетних програм центральних органів влади, грантових програм, міжнародного спонсорства та приватних внесків. Ключовою проблемою в питанні ресурсного забезпечення культурної дипломатії полягає в нестійкому фінансуванні, відсутності рейтингово пріоритезування без оперативної адресації культурних інституцій під час криз, а також відсутністю довгострокових інвестицій у міжнародну промоцію культури за межами країни. Також важливим є питання людського капіталу в цьому секторі державного управління. Кваліфіковані фахівці у сфері культурної дипломатії – це симбіотичне поєднання кваліфікації дипломатів із компетенціями в культурному менеджменті, кураторів, перекладачів, PR-спеціалістів і аналітиків. На практиці відзначається дефіцит широкопрофільних фахівців, що поєднують культурну експертизу з дипломатичними навичками. Що ж стосується інформаційних та цифрових

ресурсів, тут України стикається з рядом викликів та загроз. Недостатнє інвестування у цифрову інфраструктуру та слабка координація комунікаційних кампаній призводять до фрагментації меседжу в світовому інформаційному просторі. Постає необхідність у формуванні стандартизованих цифрових стратегій, системному проведенні заходів аналітики впливу та підготовці контенту багатоінструментного призначення, який дозволить досягати зовнішньополітичних цілей держави, інструментами культурної дипломатії.

Ключовими оперативним заходами культурної дипломатії України за межами держави є: реалізація міжурядових програм та меморандумів, вони передбачають підписання міжнародних договорів у сфері культури, налагодження співпраці з іноземними міністерствами культури, з метою обміну досвідом тощо; презентація проєктів через культурні центри в Україні та за її межами; участь у спільних ініціативах з міжнародними інституціями в сфері культури; активна підтримка громадських ініціатив та координування діаспор у питаннях просування національного іміджу та контенту. Ключовим завданням даних операційних заходів культурної дипломатії державними органами влади є забезпечення цілісного наративу про Україну в світовому інформаційному просторі. Державні кампанії повинні мати на меті, сформувані єдину комунікаційну стратегію, базовану на фактах і культурних пріоритетах, але адаптовану до локальних контекстів.

У висновку можна зазначити, що державне управління культурною дипломатією України має потужні стратегічні передумови та активні інституційні актори, однак стикається з проблемами координації, фінансової стабільності й кадрового забезпечення. Оцінка результативності культурної дипломатії в державному управлінні має включати кількісні та якісні індикатори, що дозволяють комплексно виміряти ефективність державних ініціатив у короткій та довгостроковій перспективі. До кількісних показників належать:

- кількість реалізованих культурно-дипломатичних заходів (фестивалі, виставки, презентації, форуми, мистецькі резиденції, освітні програми);

- охоплення цільових аудиторій, які включають інформацію про чисельність учасників заходів, відвідувачів виставок, слухачів лекцій чи переглядів онлайн-подій;
- кількість міжнародних партнерств та підписаних меморандумів про співпрацю у сфері культури;
- число перекладених і виданих за кордоном українських творів (літератури, кінопродукції, наукових чи освітніх матеріалів);
- медіаімпакт, тобто кількість і географія згадок про Україну та її культурні ініціативи у світових і локальних ЗМІ, соціальних мережах та онлайн-платформах;
- динаміка бюджетних і грантових вкладень у сферу культурної дипломатії, що дозволяє оцінити сталість фінансування.

У свою чергу, якісні індикатори відображають змістовну глибину та стратегічний ефект культурно-дипломатичної діяльності України. До таких індикаторів належать:

- зміни у ставленні цільових аудиторій до України, які вимірюються через соціологічні опитування, аналіз публічних дискурсів та експертні оцінки;
- розширення кола стійких партнерських контактів, тобто не лише кількість, а й тривалість, сталість і зміст взаємодії між українськими й іноземними інституціями;
- якість культурного контенту, який включає інноваційність, художній рівень та відповідність міжнародним стандартам;
- вплив на імідж держави у глобальних рейтингах “soft power” (м’якої сили), культурної привабливості та медіарепрезентації державної культури;
- рівень суспільного резонансу, який передчає залученість аудиторії, емоційний відгук, створення сталих культурних асоціацій, що формують позитивний наратив про Україну;

- інституційна сталість, як наявність продовження чи масштабування ініціатив, створення нових постійно діючих проєктів після завершення кампаній.

Комплексне поєднання цих індикаторів дає змогу не лише зафіксувати результативність окремих заходів, а й сформувати аналітичну базу для стратегічного планування державної політики у сфері культурної дипломатії. Саме така система моніторингу забезпечує можливість оцінити, наскільки культурна дипломатія сприяє підвищенню міжнародного авторитету України, її культурній інтеграції у світовий простір та утвердженню позитивного іміджу держави [40].

3.3 Виклики та загрози для державного управління культурною дипломатією України

Культурна дипломатія України на сучасному етапі свого розвитку характеризується не лише наявністю широкого спектру інструментів впливу на міжнародну громадськість, але й також істотним ускладненням зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому здійснюється державне управління цим напрямом. Це пов'язано з низкою загроз та викликів, які постають перед українською владою в умовах війни.

Державне управління культурною дипломатією часто стикається з фрагментацією повноважень між різними інституціями, а саме міністерствами культури, закордонних справ, інституціями креативних індустрій, місцевою владою та недержавними акторами, такі як інститути культури, діаспорні організації тощо. Така розгалуженість компетенцій ускладнює створення узгодженої стратегії, призводить до дублювання ініціатив та неефективного використання обмежених ресурсів [38]. Недостатність чітких координаційних процедур між зовнішньополітичними та культурними інституціями знижує стратегічну цілісність

культурних промоцій на міжнародній арені та послаблює оперативний потенціал реагування у кризових ситуаціях [51].

Ще одним фундаментальним викликом для культурної дипломатії є фінансова вразливість. Державні програми з культурної дипломатії потребують систематичних інвестицій у створення й підтримку міжнародних проєктів, мобільність митців, перекладацькі та виставкові програми. За умови фінансової стагнації, ресурсних обмежень та пріоритетизації видатків на безпеку і відновлення, культурна дипломатія ризикує залишатися в тіні або ставати об'єктом циклічної урізки бюджетів, що підриває сталість міжнародних ініціатив і їх довгостроковий вплив.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням гостро стоїть питання безпекових загроз та знищення української культурної спадщини. Війна ставить політику культурної дипломатії в прямий зв'язок із питаннями захисту національних інтересів, державної безпеки та цілісності кордонів. Масові руйнування історичних пам'яток, цілеспрямовані атаки на інфраструктуру культури, викрадення і контрабанда артефактів породжують як тактичні, так і стратегічні виклики.

Сучасна війна характеризується не лише у фізичних проявах, а також в інформаційних. Як наслідок, одним із найсерйозніших викликів для культурної дипломатії України є агресивна інформаційна політика та гібридні впливи з боку держави-агресора, спрямовані на підрив міжнародної довіри до українського культурного наративу. Російська федерація системно вдається до дезінформації, експлуатуючи мовні, культурні та історичні теми, з метою делігітимізації української державності та самобутності. Дані маніпуляції знаходять своє відображення в системному спотворенні фактів, підміні понять, які мають на меті дестабілізувати українську інформаційну позицію на міжнародному рівні. З метою протидії даним викликам, система державного управління культурною дипломатією повинна розвивати інтегровані комунікаційні стратегії, які поєднуюватимуть в собі культурну, цифрову та публічну дипломатію. Важливим є впровадження систем моніторингу дезінформації, підвищення рівня медіаграмотності серед

представників культурних інституцій, а також створення платформ для оперативного реагування на інформаційні атаки.

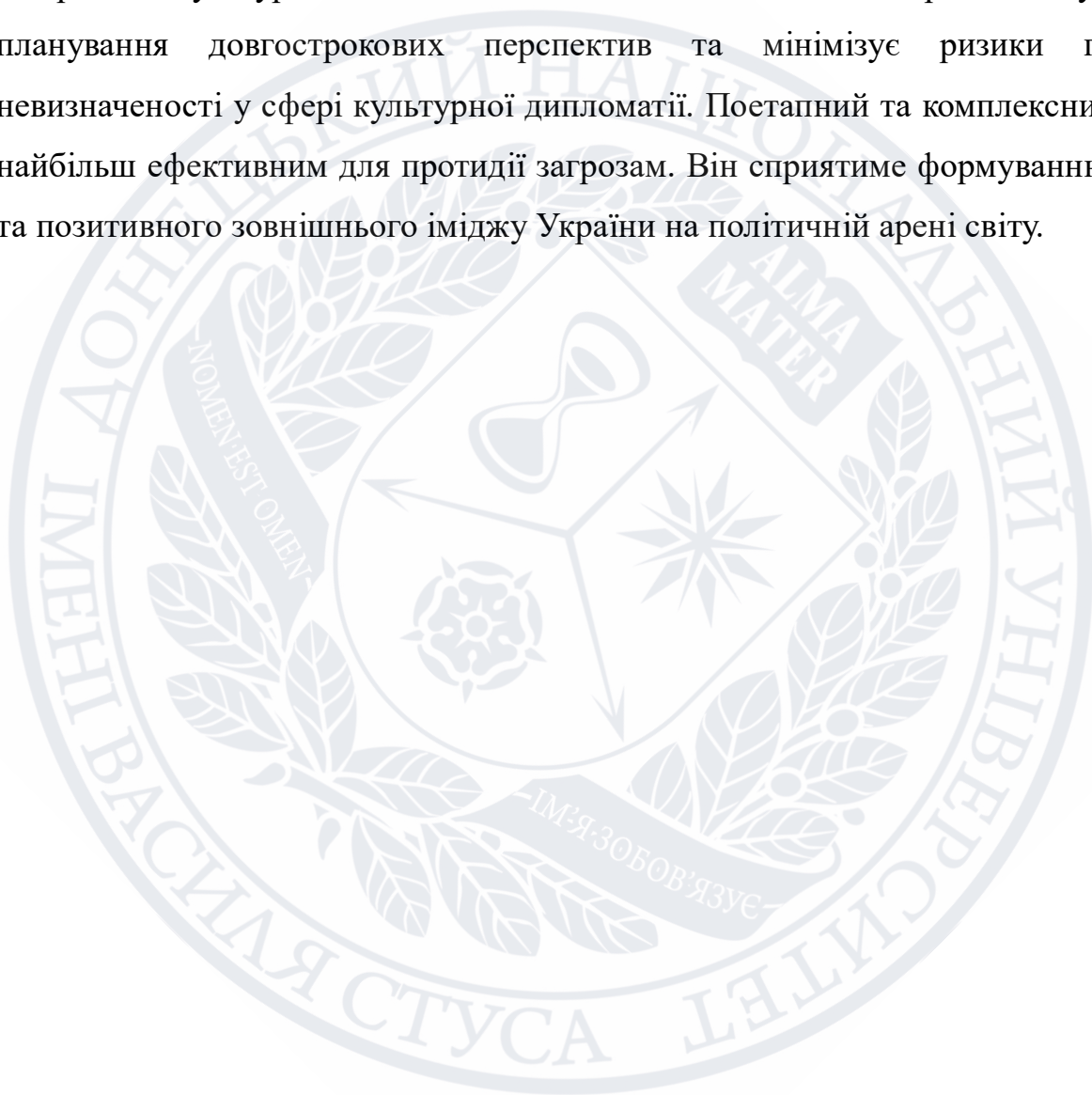
Попри прогрес у сфері цифровізації публічного управління, інструменти електронної комунікації в культурній дипломатії залишаються недорозвиненими. Недостатня увага до цифрових платформ, інтерактивних онлайн-просторів і віртуальних виставок обмежує можливості формування позитивного культурного іміджу України в глобальному медіапросторі.

В умовах гібридних війн, інформаційного тиску та глобальної конкуренції за культурний вплив культурна дипломатія перетворюється із суто гуманітарного інструменту на важливий компонент національної безпеки та зовнішньополітичної стратегії України.

Для підвищення інституційної стійкості та результативності державного управління у цій сфері доцільно зосередити зусилля на таких напрямках:

- інституційне укріплення, яке передбачатиме створення стабільних координаційних механізмів між ключовими державними та недержавними суб'єктами культурної дипломатії;
- ресурсна сталість, запровадження проміжних та довгострокових програм фінансування пріоритетних культурних проєктів і міжнародних комунікаційних ініціатив;
- професійний розвиток кадрів, який сприятиме формування системи безперервної освіти й підвищення кваліфікації фахівців у сфері культурного менеджменту, комунікацій та міжнародних відносин;
- цифрова інтеграція, включатиме поєднання культурної дипломатії з інструментами цифрової безпеки, медіаграмотності та аналітики міжнародного інформаційного простору;
- аналітична спроможність забезпечить розвиток системи моніторингу, оцінювання результатів і прогнозування впливу культурно-дипломатичних програм України та інших країн світу.

Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню адаптивності державного управління до гібридних загроз, інформаційних маніпуляцій, дезінформації та спроб підриву української ідентичності кампаніями ворога. Запровадження контрольованих та прозорих механізмів ресурсного забезпечення і підтримки культурно-мистецьких ініціатив забезпечать сприятливі умови для планування довгострокових перспектив та мінімізує ризики політичної невизначеності у сфері культурної дипломатії. Поетапний та комплексний підхід є найбільш ефективним для протидії загрозам. Він сприятиме формуванню стійкого та позитивного зовнішнього іміджу України на політичній арені світу.

ВИСНОВКИ

У ході комплексного дослідження державного управління культурною дипломатією в умовах війни в Україні, авторкою було уточнено та синтезовано категоріальний апарат проблематики. У магістерській роботі термін «культурна дипломатія» розглядається, як цілеспрямована діяльність державних та недержавних інституцій, фокус яких спрямовано на використання культурних ресурсів з метою досягнення зовнішньополітичних та внутрішньополітичних цілей держави. При цьому «управління культурною дипломатією» інтерпретується як сукупність публічних політик, механізмів міжвідомчої координації та інституційних практик, які в генеральній сукупності формують, забезпечують, реалізують та оцінюють заходи в рамках культурної дипломатії. Уточнення ключових термінів, зокрема «культурна дипломатія», «державне управління», «м'яка сила», «імідж держави», «репутація» і «культура», дало змогу сформулювати цілісне уявлення для подальшого нормативного та емпіричного аналізу й запобігти потенційним неоднозначностям у трактуванні термінології і наданні рекомендацій.

Нормативно-правовий аналіз допоміг виявити основоположні підстави функціонування державних інституцій в сфері культури. Було виявлено ряд законодавчих прогалин, які ускладнюють системну реалізацію культурних інтеракцій та зовнішніх взаємодій. Державне законодавство формує базу для захисту культурної спадщини, підтримки культурно-мистецьких проєктів та міжнародної співпраці в сфері культури, проте виклики та загрози сучасності вимагають реактивної адаптації цих нормативних механізмів до змін. Станом на зараз, необхідним є формування чітких положень щодо міжвідомчої координації, забезпечення достатнього рівня державного фінансування проєктів культурної дипломатії та розроблення механізмів швидкого реагування у кризових ситуаціях, які зможуть не лише усувати загрози, але й упереджувати їх. Детальний аналіз міжнародних угод і підзаконних актів довів, що існує доволі високий потенціал для

врегулювання внутрішніх нормативно-правових норм із міжнародними стандартами, в той самий час акцентовано увагу на необхідності реалізації законотворчих ініціатив за принципом адаптивності, а також у передбаченні гнучких механізмів і процедур оцінки рівня ефективності політики. Такий підхід гарантує оперативне корегування положень в умовах нестабільної інформаційної та безпекової ситуації.

Державне управління культурною дипломатією України характеризується наявністю багаторівневої структури акторів процесу. До акторів на центральному рівні належать: Президент, Верховна Рада України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, спеціальні інституції, зокрема Український інститут та інші спеціалізовані агентства. На місцевому та регіональному рівнях акторами є: обласні департаменти культури, муніципальні культурно-освітні центри, а також громадські ініціативи, які реалізують проекти та культурні події в громаді. Також існує категорія недержавних або так званих напівпублічних акторів. До таких відносять: мистецькі об'єднання, фонди галузі культури, діаспорні організації, міжнародні медіаплатформи та партнери. Специфіка їх функціонування в системі управління культурною дипломатією полягає в тому, що вони виконують роль медіаторів або ж посередників культурних впливів. Варто зазначити, що ефективність управління в культурному секторі залежить не лише від наявності декількох рівнів акторів, але й також від якісної взаємодії між ними, логічному розподілі повноважень та ресурсного забезпечення. Завдяки цьому вони можуть впроваджувати стратегічні інформаційно-комунікаційні наративи, адаптовані до зовнішньополітичних цілей держави.

У процесі дослідження було ідентифіковано цілий ряд викликів та загроз для державного управління культурною дипломатією України в умовах війни. Було з'ясовано, що ресурсна нестабільність і недостатній рівень фінансування спричиняють фрагментацію культурно-мистецьких ініціатив, а також мінімізують

можливості для реалізації довгострокових планів та стратегій. Слабка аналітична підтримка та відсутність чітко визначеної комунікаційної стратегії ускладнюють процес протидії дезінформації та не дають можливості для ефективного просування культурних наративів у міжнародному інформаційному просторі. Ряд безпекових ризиків, які були спричинені військовими діями на території України частково обмежили доступ до міжнародних культурних платформ а також мали негативний вплив на процес реалізації масштабних проєктів. У результаті, зовнішні виклики, нормативно-правова неузгодженість та інституційна невизначеність знижують здатність державного управління оперативно реагувати на загрози та спричиняють дублювання функцій інституцій.

Аналіз основних тенденцій реалізації політики культурною дипломатії України під час війни дозволив виявити одночасну динаміку кризової адаптації системи та її інноваційно-трансформаційний характер. Реалізація управлінських процесів у період військової агресії стала каталізатором для швидкого переорієнтування культурних наративів. Культурна дипломатія сучасної України є специфічним інструментом збереження національної ідентичності та консолідації міжнародної підтримки. Повномасштабне вторгнення стимулювало стрімкий розвиток цифрових платформ комунікації та віртуальних форматів взаємодії. Було посилено роль української діаспори в процесі просування національної культури та мови за межами держави. Отже, до ключових тенденцій реалізації політики культурної дипломатії в умовах війни належать:

- переорієнтація культурних повідомлень у міжнародному інформаційному просторі, з фокусом на документування наслідків війни, захист національної ідентичності та мобілізацію міжнародної підтримки;
- стрімке зростання ролі українських діаспор, як ключових суб'єктів реалізації культурної дипломатії на місцях та представлення їх у ролі національних амбасадорів;

- реалізація заходів у рамках політики цифровізації культурної дипломатії, шляхом проведення виставок на міжнародних та локальних он-лайн платформах;
- міжсекторальна взаємодія, яка включає в себе симбіоз державних, мистецьких та волонтерських ресурсів у гнучкі формати співпраці, з метою досягнення спільних стратегічних цілей:
- залучення світових культурних практик, з акцентом на принцип «м'якої сили», як підтвердження демократичних принципів зовнішньої політики України.

Зазначені тенденції свідчать про переформатування культурної дипломатії України від традиційних форм презентації до більш стратегічних та технологічних моделей, які здатні не лише реагувати на безпекові загрози, але й також формувати позитивний імідж держави в міжнародному дискурсі.

Підсумовуючи результати дослідження, можна дійти логічного висновку, що державне управління культурною дипломатією повинне реалізовуватись у рамках комплексного підходу. Уточнення ключових категорій забезпечить чітку аналітику, а удосконалення правових механізмів сприятиме кращій міжвідомчій координації. Важливим етапом є також динамічний розвиток міжсекторального партнерства, посилення спроможності державних інституцій та переосмислення комунікаційних стратегій держави, з метою протидії дезінформаційним атакам з боку ворога. Такий підхід гарантуватиме не лише достатній рівень адаптивності культурної дипломатії України до умов функціонування під час війни, але й також сприятиме започаткуванню основ для її майбутнього розвитку в післявоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко В. Культурна дипломатія у зовнішній політиці Франції на сучасному етапі. Травневі студії. 2019. Вип. 4. С. 167–171.
2. Баровська А. В. Стратегічні комунікації: досвід НАТО. Стратегічні пріоритети. 2015. № 1(34). С. 147–152.
3. Бостан С. К., Бостан Л. М. Міждисциплінарний підхід при вивченні фундаментальних юридичних дисциплін. Держава та регіони. Серія: Право. 2014. № 4. С. 180–184.
4. Бурдьє П. Розрізнення: Соціальна критика судження. Пер. з фр. Київ: Дух і Літера, 2003. 600 с.
5. Верховна Рада України. Комітет з питань культури і духовності. Офіц. портал ВРУ. URL: <https://kompkd.rada.gov.ua> (дата звернення: 23/07/2025).
6. Гололобов С. М. Культурна дипломатія як складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі українського державотворення. Публічне управління та регіональний розвиток. 2022. № 18. С. 1057–1078.
7. Гуцал С. А. Публічна дипломатія як сучасний пріоритет зовнішньої політики держави. Стратегічні пріоритети. 2010. № 3(16). С. 106–114.
8. Драч В. В. Культурна дипломатія в умовах глобального розвитку суспільств. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2024. № 2. С. 33–38.
9. Дубов Д. Політика культурної дипломатії як механізм реалізації стратегічних комунікацій держави. Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. 2017. Вип. 46. С. 62–73.
10. Дудко І. До питання про дипломатію і міжнародні зв'язки Верховної Ради України в умовах широкомасштабної агресії РФ. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. № 42. С. 202–219.

11. Закон України «Про культуру» від 14.12.2010 № 2778-VI. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2778-17> (дата звернення: 19/07/2025).
12. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Офіц. портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19/07/2025).
13. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 № 1805-III. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1805-14> (дата звернення: 19/07/2025).
14. Кащенко Н. В. Культурна дипломатія – складова державної політики в сфері національної безпеки країни. The XV International Science Conference «Trends in the development of practice and science». Oslo, Norway, 2021. С. 171–175.
15. Костров В. Культурна дипломатія України: чому не використовуємо резерви? Віче. 2016. № 14. URL: <http://www.viche.info/journal/5266/> (дата звернення: 06/06/2025).
16. Міністерство закордонних справ України. Офіц. сайт МЗС. URL: <https://mfa.gov.ua/> (дата звернення: 20/07/2025).
17. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. Нормативно-правові акти (Мистецтво). Офіц. сайт МКСК. URL: <https://mcsc.gov.ua/mystetstvo/normatyvno-pravovi-akty/> (дата звернення: 13/07/2025).
18. Мусієнко Н., Шамборовський Г. Завдання і можливості культурної дипломатії у розвитку сучасної держави та інститутів громадянського суспільства в Україні (програмний документ). Агора. 2016. С. 91–100.
19. Нагорняк Т. Л. Публічний імідж України в умовах невизначеності. Політичне життя. 2022. № 1. С. 77–86.

20. Пересулько Т. Політика «тиші». Культурна дипломатія України повинна перетворитися на чинник національної безпеки. URL: <http://www.day.kiev.ua/uk/blog/politika/politika-tishi> (дата звернення: 03/07/2025).

21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про перейменування Міністерства культури» від 06.09.2024 № 1028. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1028-2024-%D0%BF> (дата звернення: 19/07/2025).

22. Про утворення державної установи «Український інститут»: Розпорядження КМУ від 21.06.2017 № 430-р. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250094619> (дата звернення: 02/06/2025).

23. Процюк М. В. Публічна і культурна дипломатія як засіб «м'якої сили» України. Науковий вісник Дипломатичної академії України. Серія «Політичні науки». 2016. Вип. 22. Ч. II. С. 21–28.

24. Рогозіна А. В. Культурна дипломатія як інструмент національної безпеки України під час війни. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. ДонНУ імені Василя Стуса. Вінниця, 2025. С. 54–57.

25. Розумна О. Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи. Політика культурної дипломатії: стратегічні пріоритети для України. Київ : НІСД, 2016. 92 с.

26. Сивак Т. В. Стратегічні комунікації у системі публічного управління України: монографія. Київ. НАДУ, 2019. 338 с.

27. Стратегія публічної дипломатії МЗС України 2021–2025. МЗС України. URL: public-diplomacy-strategy.pdf (дата звернення: 20/08/2025).

28. Стратегія Українського інституту на 2020–2024 роки. МЗС України. URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf> (дата звернення: 20/08/2025).

29. Стратегічне проектування розвитку сфери публічної дипломатії в Україні. Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2020. Т. 31(70), № 2. С. 66–73.
30. Тертична А. В. Публічна дипломатія в українсько-болгарських відносинах (1991–2018 рр.): дис. канд. іст. наук. Київ, 2021. 274 с.
31. Ткач О. М'яка сила як інструмент непрямого управління міжнародними процесами. Американська історія та політика. 2016. № 2. С. 252–259.
32. Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо збагачення та розвитку культури і духовності українського суспільства» № 1647/2005. Офіц. Портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1647/2005#Text> (дата звернення 21/07/2025).
33. Філатова О.Є. Культурна дипломатія України: досвід, проблеми та перспективи. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія «Питання політології». 2021. Вип. 40. С. 50–57
34. Ціватий В. Г., Кулініч М. Ю. Інституціональний розвиток культурної дипломатії ХХІ століття: архівна спадщина України і світ. Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2017. Вип. 24(2). С. 52–58.
35. Черненко Т. В. Сучасний вимір публічної дипломатії в системі стратегічних комунікацій. Стратегічні пріоритети. 2016. № 4(41). С. 64–71.
36. Чальцева О. М., Рогозіна А. В. Культурна дипломатія як інструмент політичного впливу на міжнародну спільноту. Materials of the International Scientific Event (Erasmus+ Jean Monnet). Львів, 2025. С. 64–70.
37. Aronczyk M. Branding the nation. Oxford: Oxford University. 2013. 256 p.
38. Axyonova V. Diplomacy beyond the state: Ukrainian think tank experts and wartime diplomacy. The Journal of Diplomacy, 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09662839.2024.2350465> (дата звернення: 27.06.2025).

39. Berridge G. R. Public Diplomacy. Diplomacy. Palgrave Macmillan, Cham, 2022. P. 215–227. URL: https://doi.org/10.1007/9783030859312_13 (дата звернення: 23.06.2025).
40. Boulding K. Summary of The Image: Knowledge in Life and Society. URL: <https://www.beyondintractability.org/bksum/boulding-image> (дата звернення: 17.06.2025).
41. British Council. UK/Ukraine Season of Culture. Future Reimagined: 599 Season Report. London/Kyiv, 2024. 68 p. URL: [599-Season-Report-EN-web-v3.pdf](#) (дата звернення: 29.09.2025).
42. Carpenter D. P. Reputation and Public Administration. Public Administration. URL: https://www.researchgate.net/publication/261974333_Reputation_and_Public_Administration (дата звернення: 16.06.2025).
43. Faucher C. Cultural Diplomacy and International Cultural Relations in Twentieth-Century Europe. Contemporary European History, 2016. № 2. P. 373-385.
44. Fernandes C. Public Diplomacy. What Uncle Sam Wants. Palgrave Pivot, Singapore, 2019. URL: https://doi.org/10.1007/9789811377990_7 (дата звернення: 01.07.2025).
45. Goff P. M. Cultural diplomacy. In Routledge Handbook of Public Diplomacy. Routledge, 2020. P. 30-37.
46. Gullion E. A. Public Diplomacy. In: Cull N. J. (ed.) Public Diplomacy before Gullion: The Evolution of a Phrase. London: Routledge, 2008.
47. Hasnat I., Leshner G. Experimental methods in public diplomacy. Place Branding and Public Diplomacy, March 2022.
48. Nicolson H. Diplomacy. London: Oxford University Press, 1939. 254 p.
49. Nye J. S. Bound to Lead: The Changing Nature of American Power. New York: Basic Books, 1990. 336 p.
50. Nye J. S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: PublicAffairs, 2004. 191 p.

51. Olzacka E. The development of Ukrainian cultural policy in the context of Russian aggression. *International Journal of Cultural Policy*, 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10286632.2023.2187053> (дата звернення: 10.09.2025).
52. Paul Ch. *Strategic Communication: Origins, Concepts and Current Debates*. Praeger, 2011. 231 p.
53. Sevin E., Ayhan K. J. *Evaluation in Public Diplomacy / Communicating with Purpose and Value*. Asia-Europe Foundation, 2021. P. 60–69.
54. Ukrainian Institute. Kyiv hosts the sixth International Cultural Diplomacy Forum, highlighting Ukraine's global voice. URL: <https://ui.org.ua/en/news-en/kyiv-hosts-the-sixth-international-cultural-diplomacy-forum-highlighting-ukraines-global-voice/> (дата звернення: 02.07.2025).
55. Wolf Ch., Jr., Rosen B. *Public Diplomacy. How to Think About and Improve It*. RAND Corporation, 2004. 35 p. URL: <https://www.rand.org> (дата звернення: 06.06.2025).
56. Wright T. O. *Public Diplomacy*. *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, 2019. URL: https://doi.org/10.1007/978-3319318165_38721 (дата звернення: 17.07.2025).